

T E R R I T O R I U M
O R I V E T A N V M,

Vernaculè

I L O R V I E T A N O.

Orivetum.

Ingitur ager Orivetanus Senensi, Perusino, Umbriae, Patrimonii S. Petri, & Ducatus Castri agris. Metropolis est ORIVETUM, Antonino Oropitum, Procopio Urbiventum & Vrbs Vetrana. Plinio Herbanum.

Sita est in excelsi præruptique montis planitie, sine muris, quorum vicem rupes supplet. Sed situm ejus adcuratissime describit Procopius Gothicar. rer. lib. 11, his verbis: *Velsarius simul atque Urbiventum pervenit; universos loco oportuno castra ponere jussit: ipse vero omnem urbem circumiens, speculabatur, num aliqua ex parte impetum in eam facere posset. Ac nullam quidem machinam, nullam vi expugnari posse videbatur. per insidias vero eam se potiri posse, haud desperabat. quippe tumulus ex cava terra erigitur unicus; superiore sui parte planus, atque equalis; inferiore autem præruptus. circum eum rupes pari altitudine, non ita prope, sed ad lapidis fere jactum, urbem undique cingunt. Super hunc tumulum præsci mortales urbem adificarunt, nullis muris clausam, aliove opere munitam. siquidem locus ipse naturam suam inexpugnabilis videbatur esse. quippe unicus ad urbem à petris patet accessus. quo custodito, incolæ nullum aliunde hostium impetum metuebant. etenim eo loco, quo natura aditum ad urbem struxit, ut dictum est, annis semper magnus atque impervius spaciium, quod medium est inter tumulum & prædicta saxa, occupat. proinde etiam exiguam quandam fabri-*

*cam in hoc aditu struxerunt præsci Romani. Cælo fruitur jucundissimo, prospectu amœno, aère salubri; nisi cum æstivis mensibus in vicino amne Palia (qui Pelia Catoni dicitur) canabis maceratur, hinc enim infectus fœtore aër civibus permolestus est. Vrbs templum habet sumtuosissime exstructum, Porphyretico marmore incrustatum, cujus frontem statuae marmoreæ summorum artificum opera elaboratæ exornant. Inter eas est statua Dei formantis ex costa Adæ Evam. Templi fenestræ sunt alabastricæ, instar vitri pellucidæ. Sunt hic ædes splendidissimæ ab Urbano V, P. M. anno 1367 factæ. fons ibidem profundissimus à Clemente VII in rupe excisus, ad cujus introitum legitur: *Quod natura munimento inviderat, industria adjecit. Profunditas ejus dicitur CCC LII cubitorum.**

Non procul hinc, meridiem versus, opidum episcopali dignitate est *Bagnaræ* vulgo dictum, quod Paulo Diacono *Balneum Regis* vocatur.

Porro ad occidentem *Aquapendens* est, oppidum oblongum & in monte positum, viam, quæ Sena Romam ducit, inter lacum Vulsiniensem & amnem Prilem five Paliam. Patria est Hieronymi Fabricii, celeberrimi apud Patavinos Anatomici, in cujus laudem exstat distichon:

Martia Fabricio jactat se nomine Roma,

Pendula Fabricios tu quoque gignis Aqua.

Vulgo *Aquapendente*, Ptolemæo *Ἀκὴλα* *Acula*: licet vocem hanc corruptam esse putet Cluverius ex vera genuinaque *Ἀκὴλα*, *Aquila*.